

sűrűsödése azonban a Tardon megfigyeltek alapján feltételezi e területen is házak létezését. Bacsikai István, a felszíni leletgyűjtéssel részben átfedésben, 0,8 ha területen végzett szisztematikus rendszerben fémkeresős vizsgálatokat, melynek során bronzkori és középkori leletanyag került elő.

A Kölni Egyetem Földrajz tanszékének fúrócsapata (Geographisches Institut der Universität zu Köln) talajmintákat vett a lelőhelyen és közvetlen földrajzi környezetében. Szintén a tágabb környezet rekonstrukciója céljából Prof. Kalis Joop Institut für Archäologische Wissenschaften, Goethe-Universität Frankfurt am Main nyugalmazott professzora pollenmintavételezés céljából mélyített talajmintákat a lelőhelytől K-re, a Rigós-patak medrében. 2013 október 19-én a Pazirik Kft. légifelvételket készített a lelőhelyről, melyekből ortofotó és 3D domborzatmodell készült.

A vizsgálatok alapján a terület egy a korai bronzkor végén és a középső bronzkorban (Kr. e. 2300–1500) lakott összetett szerkezetű település. Központja egy mély árokkal övezett tellszerű, többretegű települési mag. Itt a korábbi ásások és a nagy méretű borzvár miatt csak feltételesen lehet házak körvonalait rekonstruálni. Az árok külső részén egy a felszínen is jól követhető külső települési övezet figyelhető meg. Sajnos itt markáns házfoltok nem látszanak a geofizikai képen, de a leletanyag szóródásának koncentrációja jól mutatja a terület intenzív lakóövezet voltát. A külső és belső lakóövet 3 helyen köti össze valamilyen kapu vagy átjáró. A Rigós-ér partján, a felmért terület ÉNy-i részén csoportosulnak a település nagy méretű tárológödrei. Az ezzel átellenes sarkon szarmata körárkos sírok egy csoportja figyelhető meg. A gyűjtött régészeti leletanyag több mint 90%-a a bronzkorhoz kapcsolható. Néhány szarmata töredék mellett a fémkeresős vizsgálatok középkori pénzérméket is eredményeztek, így a területet egy markáns bronzkori település mellett, szarmata temetkezési helyként és szórványosan előkerülő Árpád- és középkori lelőhelyként határozhatjuk meg. A bronzkori település a törvényi szabályozás szerint a földvárak kategóriájába sorolható, így *ex lege* védett.

Munkatársak: Tobias L. Kienlin, Pusztai Tamás, Balogh András, Bacsikai István, Joop Kalis, valamint a kölni és a Miskolci Egyetem hallgatói.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

219. Mezőkövesd határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Ő, U, R, B, Sza**

A Gazdasági Operatív Program keretében zajló, Szélessávú körzethálózati fejlesztések tárgyában megvalósítandó GOP-3.1.2-12-2012-0018 azonosító számú pályázat részeként kiépítendő optikai kábel projekthez végzett a Herman Ottó Múzeum előzetes régészeti dokumentáció készítéséhez kapcsolódó terepbejárást 2014. szeptember 18. és október 2. között Borsod-Abaúj-Zemplén megye DNy-i részén. Mezőkövesd határában az alábbi lelőhelyeket jártuk be:

Kelemen-tina Kelet (KÖH 87667): A lelőhely a Lator-patak jobb teraszán, attól 200 m-re, közvetlenül a tardi elágazástól Ny-ra helyezkedik el, keresztlvágja a 3-as sz. főút. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor friss szántás borította, mely közepesen jó látási viszonyokat biztosított. Egy 350×175 m-es területen szórványosan őskori, neolitikus vagy rézkori kerámia-töredékeket és pattintott kőszközöket gyűjtöttünk.

Nagy-fertő (M3-76. lh) (KÖH 30976): A terület Mezőkövesd DNy-i részén, a Kánya-patak jobb partjánál, attól 50 m-re helyez-

kedik el, a 2002-ben feltárt terület közvetlen közelében, csak az út K-i oldalánál található. Minden bizonnyal e lelőhely széle az úton átnyúlik a patakig. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor friss szántás borította, mely közepesen jó látási viszonyokat biztosított. Egy 60×70 m-es területen gyűjtöttünk szórványosan neolitikus kerámiákat.

Nagy-fertő Dél (KÖH 87669): A lelőhely Mezőkövesdtől DNy-ra, 600 m-re, a Nagy-fertő nevű terület DK-i részén átvágó villanyvezetékek alatt található, egy egykori mélyedés (tó?) K-i partján. A Ny-i irányba tartó földút átvágja a lelőhelyet. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor friss szántás borította, mely jó látási viszonyokat biztosított. 270×80 m-es területen közepes intenzitással neolitikus (szakálhái csoport) és késő rézkori (badeni kultúra) kerámia-töredékeket, valamint két pattintott kőszközt és egy őrlőkövet gyűjtöttünk.

Vasút alja Kelet (KÖH 87671): A lelőhely 1,2 km-re, DNy-ra helyezkedik el Mezőkövesdtől, 1,5 km-re, ÉK-re az Ostorospataktól, az M3-as autópályától 800 m-re, ÉNy-ra, a környezetéből enyhén kiemelkedő dombháton. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor őszi búza borította, mely közepes látási viszonyokat biztosított. 300×50 m-es területen közepes intenzitással gyűjtöttünk neolitikus kerámia-töredékeket és pattintott kőszközöket.

Gulya-tó melléke (KÖH 16371): A lelőhely Mezőkövesdtől DNy-ra, az M3-as autópályától DK-re, 1 km-re, egy enyhén kiemelkedő ÉNy–DK-i irányú dombháton helyezkedik el. Átvágja a gázvezeték. Már korábban ismert volt e lelőhely, azonban e terepbejárástól É felé 130×60 m-es területtel bővült. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen beszántott napraforgó borította, mely közepes látási viszonyokat biztosított. Közepes intenzitással bronzkori és római kori (szarmata) kerámia-töredékeket gyűjtöttünk.

Farmosi-útra-járó-dűlő I. (KÖH 87673): A lelőhely Mezőkövesdtől DNy-ra, 3,8 km-re, az M3-as autópályától 1,8 km-re, DK-re, egy környezetéből enyhén kiemelkedő dombon helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen szántott volt, mely jó látási viszonyokat biztosított. 200×80 m-es területen alacsony intenzitással őskori és római kori (szarmata) kerámia-töredékeket és egy pattintott kőszközt gyűjtöttünk.

Farmosi-útra-járó-dűlő II. (KÖH 87675): A lelőhely Mezőkövesdtől 4,1 km-re, DNy-ra, az M3-as autópályától 2,4 km-re, DK-re, egy környezetéből enyhén kiemelkedő dombon helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen szántott volt, mely jó látási viszonyokat biztosított. 220×80 m-es területen nagy intenzitással jelentkező neolitikus vagy rézkori és római kori (szarmata) kerámia-töredékeket, egy magkővet és egy csiszolt kőbaltatöredéket találtunk.

Farmosi-útra-járó-dűlő III. (KÖH 87677): A lelőhely Mezőkövesdtől 4,6 km-re, DNy-ra, az M3-as autópályától 2,9 km-re, DK-re, egy környezetéből enyhén kiemelkedő dombon helyezkedik el, a megyehatártól 300 m-re, K-re. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen tárcsázott napraforgó borította, mely rossz látási viszonyokat biztosított. A látási viszonyokhoz mérten közepes intenzitással kerültek elő rézkori kerámia-töredékek és két pattintott kőszköz egy 480×60 m-es területen.

Szedres Nyugat (KÖH 87679): A lelőhely Egerlővőtől ÉNy-ra, 2,9 km-re, közvetlenül a megyehatár mellett, attól K-re, egy Ny–K-i irányú dombháton helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor frissen tárcsázott búzatarló borította, mely közepesen jó látási viszonyokat biztosított.

280×90 m-es területen nagyobb intenzitással jelentkező rézkori (badeni kultúra), bronzkori és római kori (szarmata) kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Hármas-határ (KÖH 87681): A lelőhely Egerlövőtől ÉNy-ra, 2,2 km-re, a megyehatáron helyezkedik el, egy mocsaras terület K-i partján kiemelkedő enyhe dombon. A lelőhely területének egy része Heves megyébe esik. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejárásakor frissen tárcsázott búzatarló borította, mely közepesen jó látási viszonyokat biztosított. 290×90 m-es területen közepes intenzitással jelentkező rézkori és római kori (szarmata) kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Fekete László, Király Ágnes, Miskolczi Melinda, Simon József, Galkó József, Toronya Zsolt, Gregóczki Gergő és Nagy S. József.

TÓTH KRISZTIÁN

220. Mezőnagymihály, Farkas-tanya (Névtelen halom) (KÖH 16107)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **U, B, Sza, Á, Kk, Kú**
A lelőhely területén a Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a BNPI Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területein projekt (KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041), 8. alprojekt keretében végeztünk kutatásokat 2014 szeptemberében és októberében.

Extenzív terepbejárást 30 ha területen végeztünk, amiből növényzeti fedettség miatt 8,5 ha volt vizsgálható. Ennek alapján a terület K-i felén egy, az Árpád-kortól a 16. század végéig lakott település található, Ny-i felén pedig bronzkori, majd az ugyanide települt szarmata település. A terület É-i sarkában szórványos neolitikus település nyomaira bukkantunk.

A középkori település temploma a vizsgált terület DK-i részén található, egy, a környezetéből markánsan kiemelkedő dombon. Létét a felszínen nagy mennyiségben található kövek jelzik. A templomhoz tartozó temetőből származó csontok főként a K-i és a Ny-i oldalon kerültek elő. A templom környezetében minimális mennyiségű kerámia volt található, a műszeres leletfelderítés során viszont erről a területről a templomokra és temetőkre jellemző fémanyag nagy számban jelentkezett (gyűrűk, pénzék, könyvveretek).

A középkori falu a templomtól É-i és Ny-i irányban húzódik, L-alakban, környezetéből kiemelkedő magaslaton. Erről a területről kerámiatöredékeket, és nagyszámú vasból készült használati tárgyat gyűjtöttünk. A vizsgálat módszere 50×50 m-es négyzetekben történő szisztematikus leletgyűjtés volt ezen a területen (2,25 ha). Az ÉK-i sarokban a felszínen egy földbe mélyített ház kemenecmaradványai látszanak, környezetéből vaskés, pénzérme stb. került elő. A többi házra csak a felszíni kerámia és fémleletek utalnak.

A település É-végében egy – feltételezhetően – kovácsműhely nyomaira bukkantunk. Közepes mennyiségű kerámia mellett kb. 20 kg összszúlyban félkész és kész vas használati eszközöket, szerszámokat és vasbucát találtunk a műszeres leletfelderítés során. A geofizikai felmérés eredménye igazodott a felszíni leletgyűjtés eredményeihez, tehát a település földbe mélyített objektumai jelentkeztek ilyen módon is.

A terület többi részét extenzív terepbejárással, valamint műszeres leletfelderítéssel vizsgáltuk meg. Ennek eredményeképpen megállapítottuk, hogy az ÉNy-i, legmagasabb dombon bronzkori és szarmata településnyom található a felszínen gyűjtött kerámia töredékek, valamint a kisszámú fémleletek alapján.

Egy kis területen neolitikus szórványokat is találtunk az É-i részen, így ez a település valószínűleg a most vizsgált területtől É-ra található.

Munkatársak: Bakos Gábor, Fábián Sára, Galkó József, Honti Szabolcs, Kertész Gabriella, Polyák Teodóra, Szegedi Kristóf és a Miskolci Egyetem hallgatói.

HORVÁTH ANTÓNIA

221. Mezőnagymihály, Király- vagy Márk-halom (KÖH 80999)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **R**

A lelőhelyen a Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a BNPI Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területein projekt (KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041), 9. alprojekt keretében végeztünk geodéziai (2 ha) és geofizikai felmérést (1 ha) 2014 november 3. és 5. között.

A Márk-halom rézkori kurgánsír. Tetején geodéziai mérőpont található, mely erősen zavarja a geofizikai képet. A környékén látható anomáliakoncentráció talán a központi sírhoz köthető. A kurgán D-i felén további három kör alakú anomália figyelhető meg, melyek későbbi betemetkezések, bolygatások is lehetnek. A kurgántól ÉNy-ra található természetes dombháton található régészeti leletanyag valószínűleg az ide temetkező közösség lakóhelyét jelzi.

Munkatárs: Honti Szabolcs.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

222. Mezőnyárad határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Ő, U, R, B**

A Gazdasági Operatív Program keretében zajló Szélessávú körzethálózati fejlesztések tárgyában megvalósítandó GOP-3.1.2-12-2012-0018 azonosító számú pályázat részeként kiépítendő optikai kábel projekthez végzett a Herman Ottó Múzeum előzetes régészeti dokumentáció készítéséhez kapcsolódó terepbejárást 2014. szeptember 18. és október 2. között Borsod-Abaúj-Zemplén megye DNy-i részén. Ennek során a település határában az alábbi új lelőhelyeket lokalizáltuk:

Gyepőtörés Kelet (KÖH 87663): A lelőhely Mezőnyáradtól DNy-ra, 700 m-re, a 3-as sz. főút közvetlen közelében, attól D-re, a Száraz-tó-ér jobb teraszán helyezkedik el, attól mintegy 300 m-re Ny-ra. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejárásakor friss szántás borította, mely jó látási viszonyokat biztosított. Egy 130×80 m-es területen szórványosan találtunk őskori kerámiatöredékeket és pattintott kőeszközt.

Gyepőtörés Nyugat (KÖH 87665): A lelőhely a tardi elágazástól K-re, 350 m-re, a 3-as sz. főút mellett, attól D-re, a Lator-patak bal teraszán, a pataktól 100 m-re helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejárásakor friss szántás borította, mely közepesen jó látási viszonyokat biztosított. Egy 70×30 m-es területen neolitikus, rézkori, bronzkori kerámiatöredékeket, egy pattintott kőeszközt és paticsokat gyűjtöttünk.

Munkatársak: Fekete László, Nagy Zoltán, Simon József, Galkó József, Juhász Ádám és Toronya Zsolt.

TÓTH KRISZTIÁN